

- аналіз: зб. наук. праць Тернопільського національного економічного університету. – 2014. – Т. 18. – № 1. – С. 51–62.
- Ляшенко І.О. Особливості та перспективи розвитку ресурсозбереження в Україні / І.О. Ляшенко // Ефективна економіка. – 2012. – № 11 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.economy.nauka.com.ua>.
 - Давидова Ю. Досвід Європейського Союзу у сфері підвищення енергоефективності / Ю. Давидова, В. Струк // Ефективність державного управління: зб. наук. праць; Львівський регіональний інститут державного управління Національної академії державного управління при Президентові України. Львів, 2013. – Вип. 34 – С. 165–172.
 - Тропіна В.Б. Зарубіжний досвід фінансування ресурсозбереження / В.Б. Тропіна // Глобальні та національні проблеми економіки. – 2012. – № 11 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.global-national.in.ua>.

УДК 338.242:339.137.2

Чикало І.В.

*кандидат економічних наук,
викладач кафедри менеджменту та публічного управління
Тернопільського національного економічного університету*

УПРАВЛІННЯ РЕСУРСОЄМНІСТЮ РЕГІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ У КОНТЕКСТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМНИЦТВА НА ЗАСАДАХ ТЕХНОЛОГІЙ РИЗИК-МЕНЕДЖМЕНТУ

Розглянуто питання управління ресурсоємністю регіональної економіки у контексті забезпечення економічної безпеки підприємництва на засадах технологій ризик-менеджменту. Проведено аналіз рівня економічної безпеки підприємництва регіонів України з позиції ефективності ресурсоспоживання. Ідентифіковано основні групи ризиків, що несуть загрози стану економічної безпеки підприємництва регіонів у частині забезпечення ефективності ресурсоспоживання. Наведено рекомендації щодо удосконалення системи управління ресурсоємністю регіональної економіки на засадах технологій ризик-менеджменту.

Ключові слова: управління ресурсоємністю, ресурсоємність регіональної економіки, економічна безпека підприємництва, ризик, ризик-менеджмент.

Чыкало І.В. УПРАВЛЕНИЕ РЕСУРСОЕМНОСТЬЮ РЕГИОНАЛЬНОЙ ЭКОНОМИКИ В КОНТЕКСТЕ ОБЕСПЕЧЕНИЯ ЭКОНОМИЧЕСКОЙ БЕЗОПАСНОСТИ ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСТВА НА ОСНОВЕ ПРИНЦИПОВ ТЕХНОЛОГИЙ РИСК-МЕНЕДЖМЕНТА

Рассмотрены вопросы управления ресурсоёмкостью региональной экономики в контексте обеспечения экономической безопасности предпринимательства на основе технологий риск-менеджмента. Проведен анализ уровня экономической безопасности предпринимательства регионов Украины с позиции эффективности ресурсопотребления. Идентифицированы основные группы рисков, которые несут угрозы состоянию экономической безопасности предпринимательства регионов в части обеспечения эффективности ресурсопотребления. Приведены рекомендации по совершенствованию системы управления ресурсоёмкостью региональной экономики на основе технологий риск-менеджмента.

Ключевые слова: управление ресурсоёмкостью, ресурсоёмкость региональной экономики, экономическая безопасность предпринимательства, риск, риск-менеджмент.

Chykalo I.V. REGIONAL ECONOMY RESOURCE INTENSITY MANAGEMENT IN THE CONTEXT OF PROVIDING ECONOMIC SECURITY OF ENTERPRISE ON THE BASIS OF RISK MANAGEMENT

The question of the regional economy resource intensity management in the context of provision economic security of enterprise on the basis of risk management consider in the article. The analyzed state economic security of enterprise in regions of Ukraine from the position of efficiency using resources. Identified major groups risks that threaten the state economic security of entrepreneurship in the regions of positions the effectiveness uses resources. Ways of improvement of the regional economy resource intensity management on the basis technology risk management proposed there.

Keywords: resource intensity management, regional economy resource intensity, economic security of enterprise, risk, risk-management.

Постановка проблеми. Наявність тенденцій щодо зниження показників макроекономічної динаміки, обумовлених дією системи ризиків екзо- та ендогенного характерів, свідчить про недовість існуючих моделей управління національною економікою та необхідність пошуку нових, адаптованих до сучасних умов економічного розвитку. Враховуючи сировинну доміанту вітчизняної економічної системи, анексію АРК та розгортання військових дій на території окремих регіонів України, країною, яка є імпортером значної частки енергоресурсів, актуалізується проблематика управління ресурсовикористанням у процесі створення одиниці валового регіонального продукту (далі – ВРП), тобто ресурсоємністю, та забезпечення на цій основі зміцнення економічної безпеки підприємництва, що за цих умов зазнає втрат потенціалу до зростання масштабів та ефек-

тивності функціонування. У цьому плані проведення зваженої політики управління ресурсоємністю на основі використання технологій ризик-менеджменту на регіональному рівні дозволить забезпечити зміцнення економічної безпеки підприємництва, шляхом мінімізації впливу ризиків, з метою недопущення їх трансформації у реальні загрози.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Наразі окремі аспекти проблематики управління ресурсоємністю національної економіки знайшли відображення у працях Г. Будяньського, Г. Бурштейна, Я. Кваші, В. Леонтьєва, В. Микитенко, І. Недіна, Т. Панфілова, І. Сотник, В. Тарасової та ін. Питання економічної безпеки підприємництва присвячено роботи науковців Л. Абалкіна, В. Абрамова, О. Барановського, Т. Васильців, А. Гальчинського, В. Геєця, В. Мунтіяна, В. Сенчагова, А. Сухорукова,

та ін. Використанню технологій ризик-менеджменту присвячені праці С. Білої, О. Устенка, Е. Уткіна, В. Черкасова, Г. Чернової та ін.

Однак, незважаючи на певний інтерес науковців у цій царині, питання управління ресурсоемністю регіональної економіки в частині забезпечення економічної безпеки підприємництва на основі використання технологій ризик-менеджменту не знайшли відображення у фаховій літературі.

Постановка завдання. З огляду на зазначене, метою роботи є висвітлення напрямів удосконалення системи управління ресурсоемністю регіональної економіки на основі використання технологій ризик-менеджменту з метою забезпечення економічної безпеки підприємства.

Вклад основного матеріалу дослідження. Управління ресурсоемністю регіональної економіки можна розглядати як комплексну систему забезпечення внутрішньої впорядкованості, узгодженості і взаємодії сукупності її матеріальних та нематеріальних елементів і усталених взаємозв'язків регіону із зовнішнім середовищем, що здійснюється шляхом реалізації низки функцій, за допомогою яких органи регіонального управління та суб'єкти підприємницької діяльності здійснюють вплив на об'єкт управління. Трактуючи зміст дефініції «ресурсоемність регіональної економіки» із наступних позицій: як макроекономічного показника, який характеризує рівень ресурсоспоживання у процесі створення оди-

ниці ВРП; як детермінанту конкурентоспроможності економіки і компоненту її економічної безпеки; як напрям виявлення резервів для забезпечення підвищення ефективності використання ресурсів у процесі створення одиниці ВРП; як результат, що проявляється у зміні конкурентоспроможності, досягненні економіко-екологічного і соціального ефектів; як індикатор екологічного ризику [1, с. 4], можна говорити про багатоаспектність цього управління. Так, зокрема, управління ресурсоемністю регіональної економіки може бути зорієнтоване на вирішення таких важливих завдань, як: забезпечення економічного зростання регіону; підвищення якості і рівня життя населення регіону; забезпечення переходу до сталого розвитку; досягнення екологічної збалансованості; підвищення конкурентоспроможності регіональної економіки; забезпечення економічної безпеки регіону в цілому та підприємства зокрема.

Розуміючи вагомість усіх напрямів управління ресурсоемністю регіональної економіки та реалії функціонування національної економіки, останній напрям потребує детальнішого вивчення. У цьому контексті зазначимо, що економічна безпека підприємства як сектору економіки вивчається фахівцями як стан суб'єкта господарювання, при якому він при найбільш ефективному використанні наявних ресурсів досягає запобігання, послаблення або захисту від існуючих небезпек та загроз або інших непередбачуваних обставин і досягає цілей бізнесу в умовах конкуренції та гос-

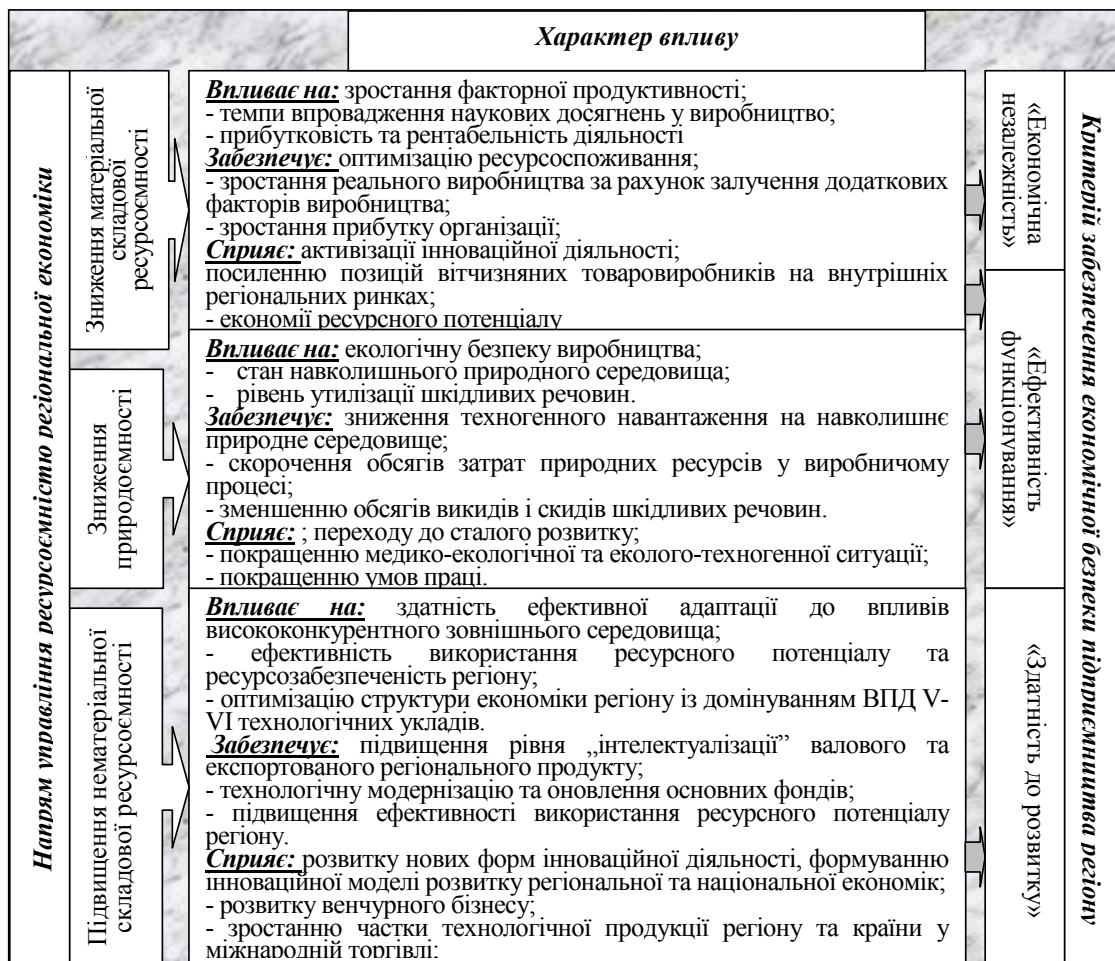

Рис. 1. Логічна схема взаємозв'язку управління ресурсоемністю регіону та економічної безпеки підприємства¹

¹ Примітка. Розроблено автором

подарського ризику [2]. Зазначене дає змогу говорити про вагомий роль ресурсоемності економіки у забезпеченні економічної безпеки підприємництва регіону. Взаємозв'язок системи управління ресурсоемністю регіону та економічної безпеки підприємництва можна представити у формі логічної схеми (рис. 1).

Для вивчення прикладних засад окресленої проблематики проведемо оцінку стану економічної безпеки підприємництва регіонів України з позиції ефективності ресурсовикористання.

У цьому плані варто зауважити, що нині відсутні затверджені методики оцінки рівня економічної безпеки підприємництва на регіональному рівні. У свою чергу, наявні наукові розробки у цій площині базуються на методиці оцінки рівня економічної безпеки країни на основі системи індикаторів [3] (макроекономічних, фінансових, зовнішньоекономічних, інвестиційних, науково-технологічних, інвестиційних [2], економічних, фінансових, соціальних, демографічних) [4]. При цьому, вивчаючи питання управління

Таблиця 1

Критеріальний підхід до оцінки рівня економічної безпеки підприємництва з позиції ефективності ресурсоспоживання у 2014 році

Показник	Порогові значення показників	Стан економічної безпеки підприємництва у регіонах (значення показника)	
		безпека	небезпека
Критерій: економічна незалежність			
Кількість діючих підприємств на 1000 осіб	1-50	Вінницька (2,1); Волинська (2); Дніпропетровська (3,2); Донецька (2,2); Житомирська (2,2); Закарпатська (1,7); Запорізька (2,8); Івано-Франківська (1,9); Київська (3,3); Кіровоградська (2,6); Луганська (2,1); Львівська (2,7); Миколаївська (3,5); Одеська (3,3); Полтавська (2,6); Рівненська (1,8); Сумська (2,2); Тернопільська (2,1); Харківська (2,9); Херсонська (2,9); Хмельницька (2,2); Черкаська (2,3); Чернівецька (2,0); Чернігівська (2,0)	
Темпи приросту обсягів реалізації промислової продукції, %	7-15	Дніпропетровська (16,5); Донецька (12,4)	Вінницька (1,8); Волинська (0,9); Житомирська (1,3); Закарпатська (0,8); Закарпатська (6,6); Івано-Франківська (1); Київська (4,7); Кіровоградська (1,3); Луганська (2,4); Львівська (3,5); Миколаївська (1,4); Одеська (2,3); Полтавська (5,3); Рівненська (1); Сумська (1,2); Тернопільська (0,6); Харківська (4,9); Херсонська (0,7); Хмельницька (1,1); Черкаська (2,3); Чернівецька (0,3); Чернігівська (1,1)
Питома вага прибуткових підприємств, %	50-75	Вінницька (71,1); Волинська (66,5); Дніпропетровська (65,7); Донецька (63,4); Житомирська (64,6); Закарпатська (73,8); Запорізька (68,2); Івано-Франківська (73,8); Київська (67,3); Кіровоградська (77,8); Луганська (68,1); Львівська (66); Миколаївська (73,1); Одеська (69,2); Полтавська (71,1); Рівненська (65,4); Сумська (67,4); Тернопільська (71,3); Харківська (64,7); Херсонська (69,3); Хмельницька (69,5); Черкаська (72,4); Чернівецька (65,0); Чернігівська (69)	
Індекс реального виробництва	не менше 100	Вінницька (105,4); Волинська (103,2); Житомирська (107,1); Закарпатська (106,1); Миколаївська (101,4); Рівненська (103,7); Тернопільська (116,5); Київська (101,6); Кіровоградська (100,8)	Дніпропетровська (92,5); Донецька (68,5); Запорізька (96,8); Івано-Франківська (98,9); Луганська (57,6); Львівська (97,2); Одеська (99,7); Полтавська (92,9); Сумська (88,1); Харківська (94,8); Херсонська (96,4); Хмельницька (97,8); Черкаська (94,7); Чернівецька (92,9); Чернігівська (97,2)
Критерій: ефективність функціонування			
Рентабельність виробництва, %	не менше 5	Вінницька (10,0); Запорізька (9,2); Кіровоградська (10,8); Полтавська (12,0); Сумська (13,0); Одеська (13,8); Рівненська (13,2); Тернопільська (6,1); Чернігівська (5,4); Луганська (20,8); Київська (6,7)	Волинська (2,5); Дніпропетровська (3,7); Донецька (4,5); Житомирська (1,3); Закарпатська (0,9); Івано-Франківська (2,5); Львівська (1,8); Миколаївська (0,7); Харківська (1,5); Херсонська (2,9); Хмельницька (4,0); Черкаська (0,1); Чернівецька (0,3)
Землеємність	не більше 50 га/грн	Дніпропетровська (20,9); Донецька (16,1); Запорізька (50,0); Івано-Франківська (42,0); Київська (40,8); Луганська (48,4); Львівська (34,5); Харківська (36,8); Одеська (47,8)	Вінницька (73,2); Волинська (97,7); Житомирська (116,2); Закарпатська (59,6); Кіровоградська (97,1); Миколаївська (76,8); Полтавська (49,2); Рівненська (91,1); Сумська (89); Тернопільська (76,4); Херсонська (137); Хмельницька (78); Черкаська (63,2); Чернівецька (58,9); Чернігівська (131,6)
Водоемність	не більше 0,005 м ³ /грн	Вінницька (0,019); Волинська (0,006); Дніпропетровська (0,011); Донецька (0,011); Київська (0,016); Луганська (0,007); Миколаївська (0,009); Одеська (0,007); Рівненська (0,006); Хмельницька (0,006); Черкаська (0,006)	Житомирська (0,004); Закарпатська (0,003); Запорізька (0,031); Івано-Франківська (0,003); Львівська (0,003); Кіровоградська (0,003); Херсонська (0,031); Сумська (0,004); Тернопільська (0,004); Харківська (0,005); Полтавська (0,004); Чернівецька (0,004); Чернігівська (0,005)

Продовження таблиці 1

Природо-емність 2-го типу	не більше 2,5 т.у.п/грн.	Волинська (2,2); Кіровоградська (2,5); Луганська (1,5); Миколаївська (2,2); Одеська (2,2)	Житомирська (3,0); Закарпатська (2,8); Вінницька (5,4); Дніпропетровська (6,8); Донецька (6,9); Запорізька (5,5); Івано-Франківська (8,4); Київська (3,7); Львівська (3,3); Полтавська (2,8); Рівненська (2,6); Сумська (2,6); Тернопільська (2,7); Харківська (3,1); Херсонська (3,1); Хмельницька (3,0); Черкаська (4,1); Чернівецька (2,7); Чернігівська (3,6)
Трудоємність	нижче середнього рівня по регіонах 0,028 люд.-год./грн.	Дніпропетровська (0,016); Донецька (0,017); Запорізька (0,023); Івано-Франківська (0,027); Київська (0,017); Кіровоградська (0,025); Луганська (0,026); Львівська (0,027); Миколаївська (0,025); Одеська (0,024); Полтавська (0,017); Черкаська (0,026); Харківська (0,023)	Вінницька (0,030); Волинська (0,032); Житомирська (0,033); Закарпатська (0,04); Рівненська (0,035); Сумська (0,029); Тернопільська (0,037); Херсонська (0,035); Хмельницька (0,032); Чернівецька (0,044); Чернігівська (0,030)
Продуктивність праці	вище середнього рівня по регіонах 51909 грн/ос.	Вінницька (54702,24); Дніпропетровська (103819,3); Донецька (94114,36); Запорізька (70267,61); Івано-Франківська (60598,76); Київська (95169,13); Кіровоградська (64722,58); Луганська (62793,98); Львівська (60998,84); Миколаївська (63868,4); Одеська (69110,36); Полтавська (96971,31); Сумська (55598,26); Харківська (69627,85); Черкаська (63082,94); Чернігівська (55146,76)	Житомирська (49875,68); Волинська (50236,3); Хмельницька (50634,2); Херсонська (46128,39); Рівненська (46226,89); Закарпатська (41043,3); Тернопільська (43473,56); Чернівецька (37120,89)
Критерій: здатність до розвитку			
Рівень зносу основних фондів, %	не більше 35		Вінницька (97,1); Волинська (49,1); Дніпропетровська (78,7); Донецька (64,5); Житомирська (57,4); Закарпатська (74,3); Запорізька (72,6); Івано-Франківська (47,6); Київська (38,7); Кіровоградська (96,7); Луганська (55,9); Львівська (70,1); Миколаївська (74,3); Одеська (52,7); Полтавська (73,5); Рівненська (50,9); Сумська (63,8); Тернопільська (46,8); Харківська (88,7); Херсонська (67,3); Хмельницька (64,1); Черкаська (66,9); Чернівецька (37,7); Чернігівська (56,3)
Частка прямих іноземних інвестицій у загальному обсязі інвестицій, %	20-30	Дніпропетровська (44,5); Донецька (27,4); Харківська (26,5); Черкаська (27,2)	Вінницька (5,5); Волинська (10,1); Житомирська (13,4); Закарпатська (16,6); Запорізька (16,0); Івано-Франківська (11,9); Київська (10,1); Кіровоградська (5,1); Луганська (16,8); Львівська (17,8); Миколаївська (7,5); Одеська (17,9); Полтавська (12,1); Рівненська (11,2); Сумська (15,1); Тернопільська (2,7); Херсонська (12,5); Хмельницька (5,5); Чернівецька (4,8); Чернігівська (4,9)
Відношення обсягів інвестицій в основний капітал до ВРП, %	не менше 25	Київська (28,5)	Вінницька (15,7); Волинська (16,4); Дніпропетровська (13,3); Донецька (8,0); Житомирська (11,3); Закарпатська (12,3); Запорізька (12,9); Івано-Франківська (20,6); Кіровоградська (12,3); Луганська (9,5); Львівська (15,1); Миколаївська (11,8); Одеська (13,4); Полтавська (15,1); Рівненська (12,7); Сумська (10,5); Тернопільська (14,3); Харківська (9,4); Херсонська (10,6); Хмельницька (15,4); Черкаська (9,9); Чернівецька (12,3); Чернігівська (10,8)
Частка підприємств, що впроваджують інновації, %	не менше 50		Вінницька (0,06); Волинська (0,06); Дніпропетровська (0,07); Донецька (0,06); Житомирська (0,08); Закарпатська (0,03); Запорізька (0,12); Івано-Франківська (0,18); Київська (0,07); Кіровоградська (0,12); Луганська (0,07); Львівська (0,11); Миколаївська (0,12); Одеська (0,05); Полтавська (0,05); Рівненська (0,11); Сумська (0,10); Тернопільська (0,08); Харківська (0,11); Херсонська (0,11); Хмельницька (0,06); Черкаська (0,07); Чернівецька (0,07); Чернігівська (0,08)
Частка реалізованої інноваційної продукції у загальному обсязі промислової продукції, %	не менше 5	Закарпатська (51,5); Запорізька (8,4); Івано-Франківська (28,7); Київська (5,5); Кіровоградська (7,6); Одеська (15,6); Сумська (90); Харківська (9,4); Херсонська (19,4)	Вінницька (1,2); Волинська (0,7); Дніпропетровська (0,5); Донецька (3,0); Житомирська (2,2); Луганська (0,001); Львівська (4,2); Миколаївська (1,4); Полтавська (2,7); Рівненська (0,9); Тернопільська (3,6); Хмельницька (-); Черкаська (1,5); Чернівецька (0,004); Чернігівська (2,4)

Примітка. Наведено та розраховано за даними [5-8]

ресурсоемністю регіональної економіки з позиції забезпечення економічної безпеки підприємництва, вважаємо за доцільне проведення оцінювання її стану в розрізі критеріїв економічної безпеки, а саме: економічної незалежності, ефективності функціонування та здатності до розвитку. У рамках кожного критерію обрано систему індикаторів, які дозволяють проаналізувати стан економічної безпеки підприємництва регіону з позиції ефективності ресурсоспоживання (табл. 1). Результати аналізу статистичних даних та аналітичний розрахунок окремих індикаторів її стану у 2014 році представлено у таблиці 1 (табл. 1).

Так, аналізуючи стан економічної безпеки підприємництва з позиції ефективності ресурсовикористання на основі запропонованих показників у розрізі наведених критеріїв, можна зробити такі висновки (табл. 1):

1) у межах критерію економічна незалежність за індикатором кількості діючих підприємств на 1000 осіб та питомою вагою прибуткових підприємств всі регіони України перебувають у безпечній зоні. За показником темп приросту обсягів реалізації промислової продукції у 2014 році лише Дніпропетровська та Донецька області потрапляли у безпечну зону, інші – у небезпечну. Зростання реального виробництва у 2014 році спостерігалось у Вінницькій, Волинській, Житомирській, Закарпатській, Миколаївській, Рівненській, Тернопільській, Київській та Кіровоградській областях. В інших регіонах відбувся спад реального виробництва, який в окремих областях, з огляду на військовий конфлікт на їхній території, був доволі суттєвим і сягав 42,4% у Луганській та 31,5% у Донецькій областях;

2) в рамках критерію ефективності функціонування показник рентабельності виробництва перевищив порогове значення лише у Вінницькій, Запорізькій, Кіровоградській, Полтавській, Сумській, Київській, Луганській, Одеській, Рівненській, Тернопільській та Чернігівській областях. В окремих регіонах рівень рентабельності виробництва перебуває на критичному рівні та межує із збитковістю (Черкаська 0,1%, Чернівецька 0,3%). Результати аналітичного розрахунку рівня продуктивності праці на основі методичних рекомендацій Міністерства економіки України [9] як відношення ВРП до кількості зайнятих засвідчили рівень продуктивності праці вище середнього регіонального у таких областях як: Вінницька, Донецька, Запорізька, Івано-Франківська, Київська, Кіровоградська, Луганська, Львівська, Миколаївська, Одеська, Полтавська, Сумська, Харківська, Черкаська, Чернігівська. Найвищий рівень продуктивності праці у Дніпропетровській області – 103819,3 грн/ос. Групування регіонів у безпечну та небезпечну зони на основі аналітичного розрахунку одиничних показників ресурсоемності регіональної економіки наведено у таблиці 1 (табл. 1);

3) значення індикаторів економічної безпеки підприємництва за критерієм здатності до розвитку дають змогу зробити висновки про те, що потенціал до розвитку мають лише окремі регіони в окремих сферах. Так, рівень зносу основних фондів суттєво перевищує критичний рівень у всіх регіонах. Найбільш застарілі основні фонди у Вінницькій та Харківській областях [8, с. 87]. Вкрай низькою є частка підприємств, що впроваджують інновації (табл. 1). За значенням показника відношення обсягів інвестицій в основний капітал до ВРП лише Київська область у 2014 році потрапила у безпечну зону. Частка реалізованої інноваційної продукції у загальному обсязі промислової продукції лише у Закарпатській, Запо-

різькій, Івано-Франківській, Київській, Кіровоградській, Одеській, Сумській, Харківській та Херсонській областях перевищувала пороговий рівень 5%, в інших є значно нижчою.

Результати проведеного аналізу дозволяють ідентифікувати основні групи ризиків, що несуть суттєві загрози стану економічної безпеки підприємництва регіонів у частині забезпечення ефективності ресурсоспоживання у процесі створення одиниці ВРП, а саме:

- ризики військових дій та політичні ризики, що характеризуються розгортанням бойових дій на Сході України, анексією АР Крим Російською Федерацією та призводять до зниження показників макроекономічної динаміки;

- підприємницькі, які детермінуються неефективною регуляторною політикою підтримки малого та середнього бізнесу на регіональному рівні, недієвою системою менеджменту підприємства, що зумовлюють високий рівень ресурсоспоживання та низьку прибутковості підприємств;

- інвестиційні, серед яких: експлуатація застарілих екологонебезпечних і ресурсоемних основних фондів, зниження інвестиційної спроможності регіонів, що в кінцевому результаті обумовлюють зменшення інвестиційних ресурсів, залучених в економіку регіону;

- екологічні, зокрема високий рівень техногенного навантаження на навколишнє середовище, обмеженість та вичерпність природних ресурсів, розміщення частини енергоресурсів на територіях не контрольованих легітимними органами державної влади та місцевого самоврядування, недопостачання природних ресурсів, погіршення якості та виснаження природних ресурсів у результаті неналежного поводження з ними, що проявляються у високому рівні природоемності регіональної та національної економік;

- ресурсні, серед яких переважання сировинної домінанти у виробництві та експорті, продукування ВРП на основі використання дешевої низькокваліфікованої робочої сили, алокація значної частини базових факторів виробництва в окремих центрах локалізації соціально-економічної активності, швидке вичерпання природних ресурсів, зумовленого їх нерациональним використанням, і, як наслідок, високий рівень ресурсоемності регіональної економіки;

- технологічні, зокрема: фізичний та моральний знос основних засобів, відсутність належної інноваційної інфраструктури в регіонах, низький рівень фінансування НДДКР, що обумовлюють створення низько технологічного продукту, підвищення ресурсоемності регіональної економіки та техногенного навантаження на навколишнє середовище.

Для мінімізації впливу наведених ризиків та недопущення їх перетворення у реальні загрози економічній безпеці підприємництва вважаємо за доцільне використання технологій ризик-менеджменту в системі управління ресурсоемністю регіональної економіки, практика застосування яких нині відсутня. Управлінська діяльність органів державної влади регіонального рівня у цій сфері має охоплювати комплекс дій щодо: ідентифікації ризиків; моніторингу ризиків; ранжування та оцінювання ризиків; розробку комплексу заходів стратегічного і тактичного характеру, спрямованих на вибір стратегії управління ризиком та реалізацію цілеспрямованого впливу на нього для забезпечення економічної безпеки регіону. Для формування ефективної системи управління ресурсоемністю регіональної економіки

на основі технологій ризик-менеджменту першочерговим вбачаємо вирішення завдань щодо:

– по-перше, формування системи моніторингу ризиків стану економічної безпеки регіону. Так, одним із суб'єктів проведення такого моніторингу можуть бути відділи, створені при головних регіональних управліннях статистики, що здійснюватимуть накопичення та аналіз баз даних з питань ризиків, централізоване їх зберігання та надання доступу до них зацікавлених осіб. Іншими суб'єктами можуть бути структурні підрозділи при департаментах економічного розвитку, інвестиційної діяльності та міжнародного співробітництва обласних державних адміністрацій, що здійснюватимуть розробку та реалізацію проектів мінімізації конкретних ризиків;

– по-друге, створення інституційного забезпечення, що сприятиме активізації регіонального розвитку. Важливим у цьому плані є удосконалення регіонального законодавства та законодавства, що регламентує функціонування регіональних ринків базових факторів виробництва, зокрема ринку землі та робочої сили;

– по-третє, побудова належної інноваційної інфраструктури регіонів шляхом стимулювання формування об'єктів інфраструктури розвитку підприємництва;

– по-четверте, вибір інструментів та важелів управління, серед яких важливе значення має відводиться: надання державної підтримки, у тому числі фінансової, малим та середнім підприємствам; розвитку системи екологічного страхування, що передбачатиме посилення штрафних санкцій за забруднення навколишнього середовища, створення самими підприємствами фондів для виплат компенсацій і відшкодування витрат за очищення від забруднень, пов'язаних з їх діяльністю, створення системи регіональних і загальногалузевих екологічних фондів як умови забезпечення екологічної безпеки; становленню пропонованої фахівцями [10] системи страхування природних ресурсів, що охоплюватиме страхування як самого природного ресурсу так і процесу ресурсовикористання та передбачатиме формування спеціалізованих страхових фондів щодо нераціональ-

ного ресурсокористування; відшкодування втрат від нераціонального, попередження та мінімізацію збитків від нераціонального ресурсокористування.

Висновки. Таким чином, побудова системи управління ресурсоемістю регіональної економіки на засадах технологій ризик-менеджменту у практиці управлінської діяльності суб'єктів регіонального управління дасть змогу забезпечити зміцнення стану економічної безпеки підприємництва в регіоні. Об'єктом подальших наукових досліджень у цьому напрямі має стати розробка портфеля стратегій управління ризиками на регіональному рівні.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Чикало І.В. Управління ресурсоемістю національної економіки в контексті підвищення її конкурентоспроможності: автореф. дис. ... на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: спец. 08.00.03. «Економіка та управління національним господарством» / І.В. Чикало. – Тернопіль, 2011. – 20 с.
2. Васильців Т.Г. Економічна безпека підприємництва України: монографія / Т.Г. Васильців. – Львів: Арал, 2008. – 384 с.
3. Пирожков С.І. Методичні рекомендації щодо оцінки рівня економічної безпеки України / С.І. Пирожков. – К.: НШМБ, 2003. – 42 с.
4. Іванюта Т.М. Економічна безпека підприємства: навч. посіб / Т.М. Іванюта, А.О. Заїчковський. – К.: Центр учбової літератури, 2009. – 256 с.
5. Статистичний збірник «Регіони України 2015» / за ред. І.М. Жук. – К.: Державна служба статистики України, 2015. – Частина 1. – 305 с.
6. Статистичний збірник «Регіони України 2015» / за ред. І.М. Жук. – К.: Державна служба статистики України, 2015. – Частина 2. – 681 с.
7. Офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
8. Статистичний щорічник України за 2011 рік / за ред. Осауленка О.Г. – К.: Державна служба статистики України, 2012. – 558 с.
9. Тимчасові методичні рекомендації розрахунку продуктивності праці в цілому в економіці та за видами економічної діяльності [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.me.gov.ua/Documents/Download?id=ffa8d4ca-df23-47b1-a40e. – (Нормативний документ. Міністерства економіки України. Наказ)
10. Сааджан І.А. Про страхування природних ресурсів / І.А. Сааджан // Науковий вісник. – 2005. – Вип. 15.6. – С. 418-424.